

Daniel Daianu, 15-16 iunie 2020 Interviu Spotmedia

Impactul pandemiei este foarte sever. Cresterea punctului de pensie cu 40% nu poate fi suportata de bugetul public

Cat de grav a fost afectata economia Romaniei de pandemia COVID-19? Putem face o comparatie cu criza din 2008? Stam mai bine sau mai rau fata de acea perioada?

R: Impactul este foarte sever, ca peste tot in Europa, iar pentru acest an declinul PIB poate fi de amplexarea celui din 2009, cand a fost de cca 6% din PIB. Dar incertitudinile sunt extrem de mari, ceea ce influenteaza evaluarile. Fata de cifre oficiale care prognozeaza o diminuare a PIB de 1,9% in acest an, la Consiliul Fiscal am avansat alte doua scenarii: unul cu o plaja a declinului PIB de 4-6% si un scenario in care declinul ar ajunge la 8-9% in acest an. In Uniunea Europeana, prognoze ale guvernelor si ale bancilor centrale, ale unor organisme de analiza, anticipeaza scaderi ce merg de la 4-5% la niveluri de doua cifre, 10-12% din PIB. Covid19 si "Marea inchidere" (marele shutdown/lockdown), cum este numita, au un impact negativ foarte sever.

Se simte in Europa ca se iese din "groapa" declinului, ceea ce are loc si datorita relaxarii unor restrictii impuse de "Marea inchidere". Dar revenirea va fi anevoioasa, cu activitati inca puternic lovite. Iar aici nu am in vedere numai ceea ce numim sectoarele Horeca, caracterizate de aglomerari mari de persoane. Exista o inlantuire de efecte pe latura cererii si cea a ofertei care vor mentine "revenirea" pe o traiectorie complicata; conteaza mult evolutia pandemiei, cu multe necunoscute. Sunt masuri luate de companii mari de adaptare la regim de criza, ce implica reducerea a productiei si a cererii pe lanturi lungi in anumite sectoare. Si in Romania vedem asemenea ajustari la Dacia (Renault), Ford, Pirelli, Continental, etc. Exista cifre ce vorbesc elocvent despre magnitudinea scaderii productiei. De pilda, productia industriala in aprilie a fost cu cca 40% sub cea din luna corespondenta din 2019; si exportul a scazut dramatic in ultimele luni.

Ca sa raspund mai direct la intrebarea Dvs privind comparatia cu criza precedenta. Economia noastra este considerabil mai mare acum; are un PIB echivalent in euro de peste 200 miliarde, in timp ce in 2008 era cu cateva zeci de procente sub nivelul de acum. Deficitele externe sunt considerabil mai mici ca pondere in PIB, nu de doua cifre ca atunci; in 2007-2008 am avut deficite externe, de cont curent, in medie de 12% din PIB si chiar deficitul bugetar structural este inferior fata de cel din 2009. Datoria externa totala este mai mica ca pondere in PIB. Venitul/loc la puterea de cumparare (de 63-64% din media UE) este considerabil superior, chiar daca nu tine cont de aspectul distributional si disparitati regionale. Emigratia este insa un fenomen negativ, generat de diferente de venituri inca foarte mari. Datoria publica s-a triplat ca pondere ajungand la peste 35% din PIB in 2019, fata de cca 12-13% in 2009. Este subestimat de multi ca relevanta economica nivelul veniturilor fiscale si bugetare, care este unul dintre cele mai joase in Europa, mult chiar sub ceea ce consemnam in economii cu care ne comparam indeobste. La noi venituri fiscale sunt de cca 27% din PIB fata de 32-35% in Cehia, Polonia, Ungaria, Bulgaria, sau cca 40% media in UE. Nu in cele din urma, exista o povara teribila pe buget exercitata de noi crestere preconizate de cheltuieli permanente, ce poate duce la o criza bugetara majora si destabilizarea economiei, la o criza de balanta de plati.

La criza economica precedenta, aproape toate statele membre din UE au intrat in procedura de deficit excesiv; acum numai Romania se afla in aceasta situatie scrisoarea de la Bruxelles venind in luna aprilie --nota bene: dupa izbucnirea pandemiei. Regulile fiscale au fost suspendate in UE pe perioada crizei sanitare si economice, dar nu inseamna ca legiti economice sunt suspendate...pietele reactioneaza la ceea ce este perceput ca nefiind sustenabil si penalizeaza. Aceasta se vede in costul finantarilor. Necazuri mari in finantarea deficitului, refinantarea datoriei publice, ar putea duce la o criza de balanta de plati. O asemenea criza ar atrage o corectie fortata, dureroasa, cum a fost cea din anii 2010-2011. Este de remarcat aici ca salariile si asistenta sociala inseamna mai mult de ¼ din veniturile fiscale in bugetul nostru public, ceea ce este putin spus excesiv si ingusteaza spatiul de manevra la socuri mari. Acest raport s-a deteriorat dupa izbucnirea pandemiei.

Apartenente la UE este o ancora si exista instrumente care ne pot ajuta sa evitam o criza de balanta de plati; asa s-a intamplat in 2009 cand eram amenintati de o criza de lichiditati, cand pietele internationale inghetasera si problema de lichiditate se putea transforma intr-una de solventa. Desi, in mod paradoxal, datoria publica a tarii era mica. UE ne poate ajuta si acum inclusiv prin faptul ca ne trage de maneca...este rolul procedurii de deficit excesiv si exista posibilitatea de asistenta financiara, ca in 2009. Dar soarta trebuie sa ne-o usuram singuri prin evitarea unor greseli mari.

In cat timp estimati ca se va redresa economia Romaniei?

R: Daca ne referim la PIB, cred ca vom atinge nivelul din 2019 in 2022. Dar nivel PIB similar poate escamota modificari in structura si slabiciuni persistente. Criza actuala va produce schimbari in economie si societate.

Criza sanitara nu se termina in urmatoarele cateva luni, chiar daca sunt eliminate restrictii pentru a ajuta economiile sa isi revina. Productia va continua sa sufere in numeroase sectoare si se "dezvolta" o problematica sociala peste tot in Europa, in SUA, in alte tari dezvoltate, care este ilustrata de somaj si tensiuni sociale. Raghuram Rajan, fost economist sef al FMI si profesor la Chicago University vorbea recent intr-un interviu la BBC despre "precarizarea" societatii, care priveste situatia multor gospodarii, dar si a institutiilor. Aceasta criza produce si lasa rani; se accentueaza, sau ies la iveala dureri, fracturi ce zaceau in straturi adanci, fie mai la suprafata. Viata politica este si ea afectata, cu incrancenare si proliferare de pozitii extreme.

Romania depinde mult de revenirea in Europe, de lanturile de productie europene. De aceea, programele de sprijin in tari mari ne ajuta direct si indirect. Este ca in fizica, cu legea gravitatiei, corpuri cu masa mare atrag pe cele mici. Ora Europei se da in capitalele tarilor puternice. Asa trebuie sa judecam si posibilitatea de a sustine cererea agregata in economii mici fara a avea dezechilibre externe suparatoare. Poti compensa prin impuls intern decat in masura limitata un deficit de cerere din exterior -- mai ales ca avem problema finantarii deficitelor, care este mult mai acuta la noi decat in multe state din UE.

Se vorbeste mult despre continuarea cresterii pensiilor, dar se neglijeaza ca cei mai loviti de criza sunt oamenii care isi pierd locul de munca, sau care au venituri drastic amputate de criza. Problematika sociala a unei tari nu se rezuma la pensii. Un indicator mai graitor al potentialului de tensiune sociala este somajul, care si el trebuie calificat pe grupe de varsta si discrepante in salarizare. Si sa avem in vedere ca aceasta criza vine si cu intoarcerea in tara a sute de mii de concetateni, dintre care nu putini nu vor gasi locuri de munca lesne. Soarta lor are de ce se ne preocupe.

Unii cer ca BNR sa imite Fed si BCE in politica monetara, sa reduca ratele de politica drastic, cum s-a facut in Polonia, in Cehia. Dar cand ai probleme de finantare, cand ai handicapul unor deficite initiale excesive, cand ai venituri bugetare foarte joase, cand ai presiuni mari pe bugetul public -- rezultate din angajamente in divort cu realitatea economica, nu ai spatiul de manevra al altora. BNR nu poate fi un vrajitor institutional, care sa asigure concomitent rezerve valutare substantiale, stabilitatea cursului (fiindca o depreciere masiva ar putea starni panica, o fuga de leu), sa sprijine finantarea deficitului bugetar pe scara larga, dobanzi cat mai mici la credite, etc. Asemenea obiective se bat cap in cap. Leul nici nu este moneda de rezerva si ne intereseaza ca cetatenii sa aiba incredere in moneda nationala. Cand ai dezechilibre mari, interne si externe, a inunda piata interna cu lichiditati este drumul catre destabilizarea propriei economii. Cu atât mai mult un deficit bugetar mare si in crestere poate fi o lovitură letală, mai ales când finanțarea este foarte complicata. Si una este ce programezi, altceva ce poti finanta in realitate.

In luna aprilie, Consiliul Fiscal anticipa ca deficitul bugetar pe anul curent va ajunge la 7,3% - 7,45% din PIB. Va mai mentineti aceste estimari?

R: Acea evaluare judeca o prognoza oficiala care avea in vedere un declin al economiei de 1,9% din PIB in acest an. La Consiliul Fiscal preferam cele doua scenarii evocate deja. Cel mijlociu, cu declin al activitatii economice de 4-6%, ar insemna un deficit bugetar anticipat la 8-9% din PIB. Scenariul cu declin mai sever, 8-9%, ar duce deficitul bugetar la 9-10,5% din PIB. In aceste scenarii este asumata o crestere a punctului de pensie de 40%. Daca aceasta crestere ar fide 10%, cum sugera S&P, deficitul bugetar ar fi in scenariul de mijloc cu cca 0,6% din PIB mai mic in 2020. Dar impactul cresterii punctului de pensie este considerabil mai puternic in 2021. Si daca nu exista

pandemia, deficitul ar fi fost in crestere puternica. Amintesc ca la finele lui 2019, la CF vedeam deficitul in 2020 la 4,6-4,8 din PIB, cu suire la peste 6% in 2020 si la peste 7% in 2021. Evident, o evolutie ce dinamita finantele publice interne. Si acum avem si nenorocirea Covid19.

Inainte de izbucnirea pandemiei vedeam o crestere rapida a datoriei publice, asa cum anticipa si Comisia Europeana, care prefigura un nivel de peste 55% din PIB la jumatatea deceniului si la cca 90 din PIB in 2030. Acum, nivelul de aproape 55% din PIB poate fi atins in 2022 daca nu vom tine sub control cheltuielile bugetului. Desi dobanzile sunt scazute, in general, in lume, pietele diferentiaza intre state; aceasta se vede la costurile la care se finanteaza Romania pe pietele externe si interne, fata de tarile vecine. Costul la finantare in moneda locala este dublu pentru Romania comparativ cu Polonia si Ungaria, nu mai vorbesc de Cehia. Deficite mari persistente ar insemna un serviciu al datoriei tot mai mare.

Evaluările menționate, chiar dacă sunt făcute în condiții de mare incertitudine, indică tendințe, oferă o imagine a dimensiunii crizei, a impactului.

Și atenție, în 2021 ar trebui să începem corectia dezechilibrului bugetar, întrucât România este în procedura de deficit excesiv. Este esențial să nu fim nesabuiți în decizii, să nu ne retrogradăm singuri riscul suveran, să nu declanșăm cu mâna noastră o criză de finanțare.

Va trebui să începem corectia dezechilibrului bugetar structural, care a trecut de 4% din PIB în 2019, deși economia va fi încă vlaguită, cu slăbiciuni. Aceasta are de ce să ne preocupe în cel mai înalt grad.

Cât vom fi în stare să capitalizăm resurse europene pentru a crește robustețea economiei și pentru a ajuta corectia dezechilibrelor este de văzut.

Poti fi marite pensiile, punctul de pensie cu 40%

R: Pensiile sunt mici în România; mă refer la marea majoritate. Dar această situație ține de nivelul de dezvoltare a Țării, de nivelul veniturilor bugetare ca pondere în PIB, de demografie în general. Există și inechități flagrante în sistemul de pensii. Aveau sens prin urmare o recalculare și efortul de a le mari. Dar cum faci conteaza mult pentru bugetul public. Și este corect să mărești unele pensii care sunt indecent de mari? Punctul de pensie a fost marit în 2018 de la 1000 la 1100 lei, în 2019 de la 1100 la 1265 lei. Dar o creștere cu 40% în 2020 este nu numai un pas foarte mare în sine, ci și imposibil de suportat de către bugetul public. Cheltuielile cu asistența socială ar sari la 12,2% din PIB în 2020, la 14,4% în 2021 și la 15,5% în 2022. Cu salariile bugetarilor ar ajunge să manance cam toate veniturile fiscale. Așa ceva este de neconceput ca politică economică rațională.

Nici nu am putea ajunge în fapt la o asemenea situație fiindcă am fi sancționați de piețe financiare, de realitatea economică, de ce implică reguli în UE. O minte rațională spune că nu se poate opera o asemenea creștere. Și am convingerea că va exista responsabilitate pentru a nu baga economia, țara în sănt. O indexare pentru pensiile mici ar fi o alternativă în condițiile date. A crede că putem avea încasări fiscale suplimentare de 2-3% din PIB rapid pentru a finanța această creștere este o naivitate. Chiar dacă am digitaliza ANAF peste noapte este nevoie de timp pentru o creștere semnificativă a veniturilor fiscale. În plus, bugetul public are și alte nevoi urgente; mă refer la sănătatea publică și educație, investiții în general.

Eu nu am în cap în primul rând ce spun agenții de rating, FMI și CE; am în minte ce dictează bunul simț economic, grija față de finantele publice, față de economie. Și față de oameni, în prima și ultima instanță. Aud la posturi TV întrebarea "dacă oamenii vor să le crească pensiile". Cine ar spune nu? Corect însă ar fi să fie întrebați altfel, la maniera: "Vreți mai mult 100 lei azi, ca mâine să imi dați înapoi 130 lei?". Eu simplific situația că să arată că o criză mare provocată de decizii necumătate ar fi precum o camătă pe care am aplica-o celor mai mulți cetățeni. Fiindcă tot cei cu veniturile cele mai mici ar suferi mult la o depreciere necontrolată a leului, o inflație mare și eventuale tăieri fortate de venituri. Așa s-a întâmplat cu nu mulți ani în urmă.

De ani buni susțin că este nevoie de venituri bugetare mai mari, care să permită finanțarea adecvată a bunurilor publice de bază. Dar la noi s-a pus carul înaintea căilor...au fost reduse impozite în mod excesiv, cu o falie în adâncire între resursele bugetului public și deziderate sociale și economice. În loc să existe un program național de creștere a veniturilor bugetare. S-a făcut pe dos fiindcă nu puțin dominati de lozinca cu statului minimal. Democratia înseamnă separarea puterilor, un stat care să nu abuzeze, care să fie controlat de cetățeni. Dar ea

cere, totodata, un stat capabil, competent si cu resurse, la nevoie. Nu un stat impotent. Iar potentia reclama un buget public solid si profesionalism in actul deciziei.

- Parlamentul a respins recent amânarea dublării alocațiilor până la 1 august. Dacă presedintele va decide să o promulge, ce impact va avea asupra economiei? Suntem pregătiți pentru aceste cheltuieli?

R: Ar putea fi crescute numai dacă se eliberează resurse din alta parte. De unde? Incordarea este teribilă în bugetul public din cauza putinării resurselor. Când se fac asemenea propuneri trebuie să fie indicată sursa de finanțare. Nu este firesc să gândim la genul Guvernul să dea, ca de aceea este guvern...precum în "Conu Leonida de fata cu reacțiunea".

As mai spune ceva apropos de problematica socială izvorată din pierderea de locuri de muncă. Este înțelept să judecăm problemele sociale în ansamblu, în logica a ceea ce este o "familie extinsă", care cuprinde părinți cu slujbe, sau nu, copiii lor și părinții părinților, adică mare parte din pensionari. Trebuie să avem în vedere că posibilitățile bugetului public sunt limitate și că ce contează, în condițiile de acum, este de a ajuta pe cei mai neajutorati. Familiile unde părinții nu mai au locuri de muncă, sau sunt în somaj tehnic, au situația cea mai grea. Sunt și mulți tineri care au dificultăți în a se descurca...Eu nu aiurea am propus, acum câteva luni, apariția unei taxe de solidaritate. Într-o societate nu poți miza numai pe gesturi individuale de caritate. În timp ce sistemul de impozitare de la noi nu mi se pare echitabil, nu este în spirit european, al unei societăți decente.

- Ce alte cheltuieli trebuie evitate în următoarea perioadă?

R: Trebuie evitate cheltuieli permanente. Creșterile să fie, cum se spune în engleză, "one-off", provocate numai de situația extraordinară indusă de dubla criză de acum. Este de avut în vedere că economia ieșind cu anevoie din starea foarte dificilă, încasări la bugetul public este posibil să fie sub ceea ce ar sugera traiectoria de revenire a PIB-ului; adică să avem un deficit bugetar mai mare decât ceea ce ar trebui să fie potrivit evoluției PIB-ului în condiții cat de cat normale.

- Care credeți că sunt măsurile urgente pe care trebuie să le ia Guvernul pentru redresarea economiei?

R: Finanțarea deficitului bugetar și refinanțarea datoriei publice sunt o misiune principală în acest an. Necesarul de finanțare publică în 2020 ar fi între 125 și 145, chiar peste, miliarde lei, în funcție de declinul economiei; este mult și explică cadenta emisiunilor de obligațiuni ale statului. Să sperăm că se va menține accesul la piețe externe. Menținerea rating-ului României de către S&P este de bun augur din acest punct de vedere. Dar am fost avertizați de toate agențiile, inclusiv Fitch și Moody's, că ratingul va suferi o deteriorare automată la pași necugetați în finanțele publice.

Măsuri pentru sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii sunt mai mult decât binevenite întrucât companii mari (mai ales cele controlate de capital strain) se pot ajuta singure. IMM-urile pot fi ajutate cu linii de finanțare speciale și cu garanții. Guvernul trebuie să folosească la maximum facilitățile oferite de Comisie, pe diverse filiere, în acest scop. Există la noi problema creditului furnizor/comercial, care detine o pondere mult mai mare, în raport cu creditul bancar. Și se poate instala un blocaj al plăților neefectuate. Înțeleg că se are în vedere o serie de instrumente pentru a atenua un lanț de arierate. Dacă se va recurge la garanții de stat pentru facilitarea utilizării de instrumente specifice de plată, cred că este bine să nu fie aplicate devalma; este bine să se facă distincție între stoc și flux de arierate (cele provocate de criza Covid19), să se aibă în vedere companii viabile (nu zombie) și noduri unde pot apărea ambuteiaje mai mari.

Statului i se cere să fie un "factotum" în condițiile de acum și ironia este că sunt și economiști ultriliberali (în accepția europeană), care cer statului să intervină peste tot. Dar Statul nu poate fi peste tot, în primul rând fiindcă este limitat de resurse și nici nu este bine. În plus, nu poți recurge la un bailout național, aplicat la toată economia; este un nonsens. Cred însă că se poate mări nivelul de garanții pentru IMM-uri care au nevoie de capital circulant și acolo unde investiții au teme.

Somajul tehnic trebuie să beneficieze de resurse și măsurile de sprijin active pentru ocuparea forței de muncă sunt necesare; ele se aplică în UE. Există și resurse europene (programul SURE) în acest scop.

Este bine sa se finanteze lucrari mari de infrastructura, care au efecte de antrenare puternice. Bugetul public are resurse destinate si exista finantari europene de anvergura. Asemenea lucrari pot ocupa si persoane care s-au intors in tara si care au nevoie de locuri de munca. Agribusiness-ul merita sa fie sustinut prin toate mijloacele disponibile.

Are sens se se mearga inainte cu ideea unui Fond National de Dezvoltare, pe modelul din Polonia, tot cum merita sa avem o banca de dezvoltare, promotionala –cum exista in tari invecinate, in Austria, Germania, etc. Atentie la listarea unor companii de stat la bursa avand in vedere perioada de criza; conteaza cum se face. Ar fi o prostie sa credem ca astfel se obtin bani pentru finantarea deficitului bugetar. Nu asa se trec hopuri mari. Listarea trebuie sa aduca progres in managementul unor companii. Dar sunt companii mari, banci, unde controlul statului nu trebuie sa fie pierdut. Trebuie sa credem in economia de piata. Dar, cum arata si criza de acum, statul joaca un rol in economie de piata -- ca imprumutator de ultima instanta, reglementator (pentru a preveni abuzuri de pozitie dominanta), furnizor de utilitati publice inclusiv de sanatate publica si educatie publica, prin controlul unor companii de importanta strategica. In orice stat membru al UE care se respecta asa se intampla.

Este foarte bine ca MFP a pus in viteza informatizarea ANAF, a relatiei cu mediul de afaceri. Trebuie si o legislatie clara privind declararea tuturor veniturilor si averilor pentru a combate evaziunea fiscala si "optimizari fiscale". Cum spuneam, sistemul de impozitare trebuie sa fie mai echitabil.

- Cum ar trebui folositi banii primiti de la UE, astfel incat sa ajute economia sa isi revina?

R: Cat mai mult si mai prompt, cat mai inteligent.

CE a flexibilizat accesul la resurse, se poate recurge la transfer de resurse intre diverse programe in functie de necesitati, nu mai exista presiunea co-finantarii in acest an si cred ca si in 2021.

Banii europeni au o valenta mult mai mare in cazul Romaniei avand in vedere capacitatea limitata a statului de interventie pentru a combate criza dubla. Tari puternice, care fac parte din zona euro, au programe de sprijin ce trec de doua cifre din PIB. Si Polonia are un program masiv. Dar vecinii polonezi au pornit lupta contra Covid19 avand dezechilibre (bugetar si de cont curent) neinsemnate; isi permit programe ample. De aceea, conteaza enorm sa reusim sa folosim resurse europene cat mai mult, pe proiecte clare, ce sunt prioritati pentru Romania in context european.

Planul european de redresare, ce ar putea debuta in 2021, ne-ar fi de mare utilitate; practic, s-ar dubla alocari de resurse pentru Romania. Insa trebuie sa definim proiecte in mod profesionist, care sa se incadreze si in matricea de prioritati ale UE (digitalizare, combaterea poluarii, dezvoltare tehnologica). Ce ne poate avantaja este ca nimeni nu poate contesta Romaniei nevoia de a tinti domenii unde este copios vitregita : infrastructura de baza, sanatate publica, educatie.

Daca tinem cont ca avem de realizat o corectie mare a dezechilibrului bugetar, ce poate implica ajustari foarte dificile in bugetul public, aportul resurselor europene poate fi decisiv pentru sustinerea cererii publice aggregate, pentru facilitarea corectiei.

In UE se vorbeste despre Planul de redresare de 750 miliarde euro ca o sansa de a regandi prioritati si mecanisme, de a face Uniunea mai puternica. Avem si noi, in Romania, nevoie de regândirea modelului de dezvoltare, care sa puna accent pe robustețe, pe radacini autohtone în economie; sa avem in vedere sanatatea populatiei si securitatea alimentară (ce nu se poate bizui prevalent pe importuri), să nu ezităm să aplicăm măsuri de promovare a unor avantaje competitive. Nu putem lasa totul în grija Pieței Unice. Avem nevoie de o UE mai solidara, coeziva, dar trebuie să ne bazam mai mult pe forte proprii; este o lectie a crizei financiare de acum un deceniu și a celei de acum.

- Comisia Europeana a anuntat ca România nu îndeplineste niciunul dintre cele patru criterii pentru aderarea la zona euro. De ce nu am reusit sa le indeplinim?

Fiindca adesea una spunem si alta facem. Cum sa spui ca vrei sa aderi la zona euro cand ai deficit bugetar in crestere in perioada ascendenta a ciclului economic, cand ai deficit bugetar structural de peste 4% si deficit

primar de peste 3% din PIB, cel mai mare in UE ? Este lipsit de credibilitate tot demersul si declaratiile oficiale sunt privite in mod ironic deseori. Forma fara fond ar spune unii si pe buna dreptate.

Comisia Nationala de aderare la zona euro, care a reunit reprezentanti ai partidelor politice, ai unor parteneri sociali (sindicate si organizatii de afaceri), a indrumat elaborarea Raportului privind aderarea. Din aceasta comisie am facut parte ca membru al Academiei Romane, alaturi de colegi din BNR guvernatorul Mugur Isarescu fiind vice-presedinte ale Comisiei. Raportul are un continut analitic serios, devenit document public ce indica pasi de urmat, faptul ca aderarea la zona euro este precedata de intrarea in Mecanismul Cursurilor de Schimb (MCS2), unde se sta cel putin doi ani. Pentru intrarea in MCS2 trebuie sa avem buget solid, deficite cat mai mici, un curs de schimb cat mai competitiv, deoarece in zona euro te sufoci daca nu ai productie competitiva. La BNR exista un Comitet Euro de aproape un deceniu, cu sedinte lunare, unde vin reprezentanti ai MFP, MAE, ai altor institutii centrale; exista la BNR, ca parte a unui follow up la activitatea Comisiei Nationale, un grup ce examineaza mersul economiei in relatie cu criteriile de aderare si care elaboreaza documente ce sunt pe site-ul Bancii Centrale.

Se vorbeste in Raportul Comisiei de un orizont 2024 pentru intrarea in MCS2. Iar noi suntem, in fapt, cu evolutie pe contrasens, in divergenta in privinta criteriilor nominale –cum au notat si recente rapoarte ale CE si BCE. Polonia, Ungaria si Cehia stau in expectativa avand insa credentiale de aderare superioare. Cehia poate fi vazuta drept o Elvetie a Estului prin performanta economica si increderea cehilor in propria moneda. Bulgaria are regim de consiliu monetar si prin definitie nu are deficite bugetare.

In ceea ce ne priveste, pana ce nu vom aduce deficitul bugetar la cca 1% din PIB in termeni structurali, pana nu vom avea buget public robust judecat si prin nivelul veniturilor, pana ce nu vom avea deficite externe sustenabile, disciplina financiara mai buna in economie, este o fantezie sa vorbim despre aderare ca posibilitate realista. Avem nevoie de politici publice care sa promoveze avantaje competitive, amplasarea in lanturi de productie unde se produce valoare adaugata mai inalta. Si iar ajungem la nevoia de buget public solid, cu resurse care sa fie utilizate pentru investitii, pentru a sprijini anumite sectoare vitale.

Planul european de redresare leaga resurse europene de reforme structurale in tarile din UE. Ar trebui sa gandim utilizarea resurselor europene prin prisma unui program de dezvoltare economica, care sa ajute aderarea la zona euro.

- România își mentine insa angajamentul de aderare la zona euro, stabilindu-si ca tinta anul 2024. Va si reusi?

Daca facem din ceea ce am mentionat mai sus si altele vom avea sanse. Trebuie spus ca zona euro are propriile slabiciuni si neclaritati ca mecanisme de functionare –nu are schema de stabilizare macro, de garantare colectiva a depozitelor, un activ sigur (safe asset), etc. Cu atat mai mult trebuie sa ai o economie robusta, care sa reziste la socuri in interiorul zonei euro. Riscul valutar dispare acolo, dar nu dispare riscul unor evolutii divergente, care lovesc tarile mai putin performante.

As mai spune ceva. 2020 este an de gestionare a celor doua crize: cea sanitara si cea economica. Incertitudini sunt inca foarte mari. Regandirea modelului de dezvoltare trebuie sa aiba loc, chiar daca Romania este in UE. Fiindca si Planul european de redresare implica regandirea unor repere in evolutia UE pornind de la nevoia de mai multa robustete, dependenta mai mica de spatiul extracomunitar pentru produse strategice, energie, capacitatea de a raspunde mai bine la socuri adverse (inclusiv la efecte ale schimbarii de clima), etc. Si in Romania trebuie sa gandim in termeni similari avand in vedere necazuri specifice acasa.